

En europeisk utredningsorder (Ds 2015:57)

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har granskat förslagen i promemorian främst med utgångspunkt från sin uppgift att ur ett rättsäkerhets- och integritetsskyddsperspektiv utöva tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet.

För att förenkla texten kommer nedanstående förkortningar att användas.

Förkortningar

Direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området
HAK	Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation
HKÖ	Hemlig kameraövervakning
HRA	Hemlig rumsavlyssning
HÖK	Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation
LEU	Förslag till lag (2000:000) om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder
RB	Rättegångsbalken

Nämnden är väl medveten om att Sverige är bundet att följa bestämmelserna i Direktivet. Nämnden vill dock peka på vissa frågor som kan behöva analyseras ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Lagens tillämpningsområde

Det bör av en lag klart framgå när den är tillämplig. Enligt nämndens mening är LEU:s tillämpningsområde ganska vagt beskrivet. Denna fråga bör bli föremål för fortsatta överväganden i lagstiftningsarbetet.

Regleringen i 3 kap. 42 och 47 §§ LEU

Nämndens utgångspunkt är att svenska regler och principer ska gälla vid all verkställighet av hemliga tvångsmedel i Sverige, givetvis endast så långt Direktivet tillåter det.

Nämnden konstaterar att avfattningen av bestämmelserna i 3 kap. 42 § första stycket och 47 § LEU innebär att olika krav med avseende på dubbel straffbarhet och föreskrivet straffminimum kan komma att gälla för å ena sidan verkställighet av HAK och HÖK samt å andra sidan HKÖ och HRA. Ur ett integritetsperspektiv är HKÖ och HRA minst lika känsliga straffprocessuella tvångsmedel som HAK och HÖK. Nämnden anser därför, i motsats till vad som anförts i promemorian (s. 176), att samma krav bör ställas för verkställighet av samtliga nu aktuella tvångsmedel.

I promemorian konstateras att artikel 11.1.g i Direktivet innebär att dubbel straffbarhet inte kan krävas beträffande listbrott, alltså brott som tillhör sådana brottskategorier som upptas i bilaga D till Direktivet (s. 176). Detta gäller dock inte för åtgärder som omfattas av artikel 30 (s. 255 f.). Med dessa konstateranden lämnas frågan i promemorian utan ytterligare analys. Enligt nämnden hade en analys av rimligheten av att olika formella förutsättningar ställs för verkställighet av de nu aktuella tvångsmedlen varit önskvärd.

Det finns inga uttryckliga bestämmelser i Direktivet om verkställighet av HKÖ och HRA. Båda dessa hemliga tvångsmedel innebär de facto en kontinuerlig bevisinhämtning i realtid och under en viss tidsperiod. Tvångsmedlen är alltså, i avsaknad av närmare reglering, sådana som enligt ordalydelsen i rubriken kan hänföras till artikel 28. Även om exemplifieringen av åtgärder i artikel 28 leder tankarna till annat, finns det inget som motsäger att också HKÖ och HRA kan omfattas av artikelns tillämpningsområde.

Enligt artikel 28 får verkställighet, förutom av de skäl för icke-erkännande och icke-verkställighet som anges i artikel 11, vägras om verkställigheten av den berörda utredningsåtgärden inte skulle vara tillåten i ett liknande inhemskt ärende.

Vägransgrunden enligt artikel 28 gäller alltså vid sidan av och utöver de allmänna vägransgrunderna enligt artikel 11. Resonemanget i promemorian (s. 179 f. och s. 263) om avsteg från principen om dubbel straffbarhet är sålunda långt ifrån övertygande.

Enligt nämndens mening bör det under det fortsatta lagstiftningsarbetet övervägas om artikel 28 kan omfatta också tvångsmedlen HKÖ och HRA. Om så befinner sig fallet anser nämnden att ovillkorliga krav på dubbel straffbarhet och på visst föreskrivet straffminimum bör gälla för verkställighet av HKÖ och HRA.

Det finns inte enligt nämnden skäl att behandla inhämtande av historiska uppgifter annorlunda än uppgifter i realtid. Inhämtande av sådana uppgifter omfattas av artikel 30. Vidare och i motsats till vad som anförts i promemorian

(s. 258) bedömer nämnden att skäl 30 till Direktivet *inte* undantar sådan inhämtning från den ordning som gäller för avlyssning och övervakning i realtid.

Sammanfattningsvis avstyrker alltså nämnden förslaget till lydelse av 3 kap. 42 § andra stycket och 47 § andra meningen LEU.

Avlyssningsförbud och överskottsinformation

När Sverige utfärdar en utredningsorder avseende HAK, HÖK, HKÖ och HRA ska 27 kap. RB tillämpas (2 kap. 23 och 27 §§ LEU). I författningskommentaren till 2 kap. 23 § LEU (s. 299) anförs att bestämmelserna i 27 kap. RB som avses är 23, 24 och 26-30 §§. Författningskommentaren överensstämmer således inte med författningsregleringen. Ett förtydligande av författningskommentaren är därför erforderligt.

Kvarhållande av försändelse

Nämnden noterar att det hemliga tvångsmedlet kvarhållande av försändelse (27 kap. 9 § RB) inte finns upptaget i katalogen i 2 kap. 3 § LEU och får således inte omfattas av en svensk utredningsorder.

Åklagarprövningen enligt 3 kap. 46 § LEU

När Sverige underrättas om att det på svenskt territorium genomförs eller kommer att genomföras HAK eller HÖK (när tekniskt bistånd inte behövs) föreslås att åklagaren ska pröva om det finns förutsättningar för åtgärden enligt 27 kap. RB (3 kap. 46 § LEU). Av den föreslagna bestämmelsen framgår inte närmare vilken prövning åklagaren förväntas göra. Det framgår inte heller av lagtexten vilka villkor som åklagaren kan ställa i de fall som avses i andra och tredje stycket samma paragraf.

Underrättelser till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Enligt 5 c § förordningen (2000:704) om internationell rättslig hjälp i brottmål föreskrivs viss underrättelseskyldighet till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Någon motsvarande skyldighet har inte övervägts i promemorian. Enligt nämndens mening bör detta i stället ske under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Förstöring av överlämnat material

Vad gäller bevarande av upptagningar eller uppteckningar (material) från hemlig tvångsmedelsanvändning som överlämnats till en annan stat föreslås att bestämmelserna i 27 kap. 24 § RB ska gälla (3 kap. 45 och 48 §§ LEU). I den mån material bevaras i Sverige efter ett överlämnande ska det alltså förstöras efter det att förundersökningen lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt.

Eftersom bestämmelsen avser ett förfarande i utlandet bör det övervägas att i 3 kap. 45 § LEU ange att materialet ska bevaras till dess det utländska förfarandet har avslutats.

Övrigt

Nämnden lämnar övriga förslag i promemorian utan erinran.

Detta yttrande har beslutats av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. I beslutet har ledamöterna Sigurd Heuman (ordförande), Cecilia Dalman Eek, Linnéa Darell, Berit Jóhannesson, Zayera Khan, Ewa Samuelsson och Mats Sander deltagit. Föredragande har varit Ulf Malm.

Sigurd Heuman

Ulf Malm